Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка

Навчально-науковий інститут педагогіки і психології

кафедра соціальної роботи і менеджменту соціокультурної діяльності

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор Навчально наукового інституту педагогіки і психології
_____ Світлана КОНДРАТЮК
«28» січня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ГЕНДЕРНА ЕКСПЕРТИЗА В СОЦІОКУЛЬТУРНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

галузь знань 02 Культура і мистецтво
спеціальність 028 Менеджмент соціокультурної діяльності
освітня програма Менеджмент соціокультурної діяльності
другого (магістерського) рівня вищої освіти
мова навчання українська

Погоджено науково-методичною комісією ННІПП
«21» січня 2025 р.
Голова _____
Юлія БОНДАРЕНКО
док. пед. наук, професор

СУМИ 2025

Розробники:

ЛУЦЕНКО ОЛЕНА АНАТОЛІЇВНА, кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри соціальної роботи і менеджменту соціокультурної діяльності

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри соціальної роботи і менеджменту соціокультурної діяльності

Протокол № 7 від 10 січня 2025 року.

Завідувач кафедри
канд. пед. наук, доцент Ірина ІОНОВА

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ГЕНДЕРНА ЕКСПЕРТИЗА В СОЦІО-КУЛЬТУРНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ»

<table>
<tr><td rowspan="2">Найменування показників</td><td rowspan="2">Освітній ступінь</td><td colspan="2">Характеристика навчальної дисципліни</td></tr>
<tr><td>денна форма навчання</td><td>заочна форма навчання</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Кількість кредитів – 3,5</td><td rowspan="15">магістр</td><td colspan="2">Вибіркова</td></tr>
<tr><td colspan="2">Рік підготовки:</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Загальна кількість годин – 105</td><td>1-й</td><td>-й</td></tr>
<tr><td colspan="2">Семестр</td></tr>
<tr><td>3-й</td><td>-й</td></tr>
<tr><td colspan="2">Лекції</td></tr>
<tr><td>10 год.</td><td>4 год</td></tr>
<tr><td colspan="2">Практичні, семінарські</td></tr>
<tr><td>10 год.</td><td>4 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Лабораторні</td></tr>
<tr><td colspan="2">-</td></tr>
<tr><td colspan="2">Консультації</td></tr>
<tr><td>- год.</td><td>- год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Самостійна робота</td></tr>
<tr><td>71 год.</td><td>97 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Вид контролю: залік</td></tr>
</table>

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

В українській науці з метою позитивної корекції відбувається процес наукового оформлення теоретико-методологічних основ гендерного виміру педагогічного процесу у різних сферах суспільно-корисної діяльності. Гендерна освіта може зіграти вирішальну роль у скасуванні нерівності гендерних ролей, адже основне її призначення подолання сексизму в освітніх системах, трансформація освіти в бік цілісної картини світу. Це стає можливим завдяки впровадженню курсу «Гендерна експертиза в соціо-культурній діяльності», який є похідним від гендерно педагогічного знання (курс «Гендерна культура дітей і молоді»), що засвоюється студентами на попередньому навчальному рівні.

Мета дисципліни: розкрити основні засади гендерного підходу в контексті розгляду сутності і призначення соціально-культурної діяльності, особливості використання специфічних методів Gender Studies (гендерний аналіз, гендерна експертиза) з метою зняття бар'єрів в професійній практиці та самореалізації особистості.

Професійна соціокультурна діяльність, яка дотримується принципу нон дискримінації, поваги прав людини, передбачає, що спеціалісти цієї галузі володіють необхідними прийомами та навичками, методологією гендерного аналізу. Це означає, що фахівці з менеджменту соціокультурної діяльності стають рефлексивними практиками, здатними критично оцінювати як свою діяльність, так і ситуації, пов'язані з гендерними аспектами життєдіяльності клієнтів а також деконструювати світоглядні і ціннісні установки, детерміновані гендерними стереотипами.

Навчальний курс «Гендерна експертиза в соціо-культурній діяльності» спрямований на подальше оволодіння майбутніми фахівцями теоретико-методологічними засадами гендерної теорії.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Вивчення змісту дисципліни базується на знаннях з менеджменту, «Вступ до спеціальності» «Менеджмент СКД», «Соціокультурна діяльність» у професійній підготовці менеджерів соціокультурної діяльності», «Основи менеджменту та супервізії у соціокультурній діяльності», курсів «Гендерна культура дітей та молоді», «Гендерно чутлива соціокультурна діяльність».

3. Результати навчання за дисципліною

Навчання методам аналізу власного життя, вербалізація ауторефлексії, формулювання цілей і життєвих задач, уміння прислуховуватися до власних емоцій, а не елімінувати їх. Впровадження гендерного компоненту в СКД передбачає використання специфічних методів Gender Studies (гендерний

аналіз, гендерна експертиза) як культурної практики, що зазнавши певних інновацій, відрізняються від традиційних.

Навчальний курс «Гендерна експертиза в соціо-культурній діяльності» спрямований на оволодіння майбутніми фахівцями з СКД теоретико-методологічними засадами гендерної теорії. Він передбачає також опанування технологіями впровадження гендерного знання в фахову діяльність, зокрема формування навичок гендерного аналізу. Оскільки гендерний аналіз передбачає застосування гендерної експертизи задача полягає в тому, щоб шляхом гендерного навчання, засвоєння основ гендерної експертизи змінити СКД так, щоб вона відображала інтереси та потреби жінки і чоловіка, сприяти формуванню гендерних цінностей й свідомості і ефективно працювали на гендерну рівність.

.

Знання	**ПРЗ 2** **ПРЗ 5** **ПРЗ 8**	Знання і розуміння на базовому рівні сутності гендерно-чутливої соціокультурної діяльності як складової міждисциплінарного знання та частини реалізації гендерної політики держави; . Знання й оперування нормативно-законодавчою базою, яка визначає засади державної гендерної політики та регламентує діяльність інститутів соціальної, державної і і соціокультурної сфери в Україні. Знання і розуміння на базовому рівні сутності гендерної експертизи як провідного методу гендерно-чутливої соціокультурної діяльності;	
Уміння	**ПРУ 4.** **ПРУ 6.** **ПРУ 7.**	Уміння проводити моніторинг змін у гендерному законодавстві, орієнтуватися у нормативних актах для забезпечення дії принципу гендерної рівності у соціокультурній діяльності. Уміння менеджера соціокультурної діяльності обирати гендерні технології попередження та подолання негативного впливу факторів соціального середовища на особистість. Уміння використовувати гендерні технології попередження та подолання негативного впливу факторів соціального середовища на особистість; уміння піддавати гендерній експертизі провідний досвід роботи закладів соціокультурної сфери та знаходити шляхи і засоби вирішення проблем СКД на сучасному етапі;	

Комунікація	**ПРК 1** **ПРК 2.**	Формувати й обґрунтовувати власну думку щодо проблем гендерної політики в культурному середовищі України. Надавати об'єктивну характеристику гендерним проблемам в соціокультурній комунікації та пропонувати шляхи їх вирішення на рівні органів законодавчої і виконавчої влади.	

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Шкала ЄКТС	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
A	відповідь повна, аргументована, з прикладами, є нестандартні підходи й оригінальні матеріали, студент/-ка виявляє креативність у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь;
B	відповідь повна, аргументована, студент/-ка виявляє знання основної та додаткової літератури;
C	студент/-ка демонструє достатні знання матеріалу в заданому обсязі, відповідь аргументована
Д	студент/-ка демонструє достатні знання матеріалу в заданому обсязі, але відповідь недостатньо аргументована;
E	відповідь неповна, неаргументована, багато неточностей;
F	відповідь неправильна;
FX	немає відповіді

Розподіл балів

Поточний контроль								Разом	Сума
РОЗДІЛ 1				РОЗДІЛ 2					
Т 1.1	Т 1.2	Т 1.3	Т 1.4	Т 2.1	Т 2.2	Т 2.3	Т2.4		
Поточний контроль									100
6	6	6	6	6	6	6	6	56	
Контроль самостійної роботи									
44								44	

Т 1.1, Т 1.2 ... Т 2.4 – теми розділів

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для заліку
90 – 100	**A**	**відмінно**
82 - 89	**B**	**добре**
74 - 81	**C**	
64 - 73	**D**	**задовільно**
60 - 63	**E**	
35-59	**FX**	**незадовільно з можливістю повторного складання**
1 - 34	**F**	**незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни**

5. Засоби діагностики результатів навчання

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі **методи контролю**:

- методи усного контролю: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда; залік.
- методи письмового контролю: тестові завдання;
- методи практичного контролю: виконання самостійних завдань;
- методи самоконтролю: самоаналіз, самооцінка.

6. Програма навчальної дисципліни

7.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. ГЕНДЕРНИЙ ПІДХІД ЯК МЕТОД ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ РОБОТИ В СФЕРІ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Тема 1.1.Забезпечення рівності статей в системі соціально-правового захисту і культурної політики України

Професійна соціокультурна діяльність, яка дотримується принципу нон дискримінації, поваги прав людини, передбачає, що спеціалісти цієї галузі володіють необхідними прийомами та навичками, методом гендерної експертизи. Це означає, що фахівці стають рефлексивними практиками, здатними критично оцінювати як свою діяльність, так і ситуації, пов'язані з гендерними аспектами життєдіяльності клієнтів а також деконструювати світоглядні і ціннісні установки, детерміновані гендерними стереотипами.

Розглянути нормативно-правові документи міжнародного характеру спрямовані на впровадження гендерного рівноправ'я в державах загального добробуту, особливості гендерної політики як складової соціально-правової і культурної політики. Розглянути роль гендерної парадигми в практичній роботі фахівця з менеджменту соціокультурної діяльності, дослідивши суть і змістовні характеристики впровадження ґендерних підходів в роботу культурних інституцій.

Тема 1.2. Основні поняття і задачі гендерного підходу в соціокультурній діяльності

Зміст основних категорій курсу, взаємозалежність і взаємовідношення цих понять, Засвоїти суть гендерного підходу, його принципи і методи в контексті проблеми наближення системи соціально-првової і культурної політики України до європейських стандартів. розглянути гендерну парадигму як інноватівну теорію і практику, її зв'язок з гендерною політикою, міжнародною і українською законодавчою базою.

Розкрити деякі методи гендерних досліджень, специфіку понять гендерної системи та гендерного контракту, навчитись добирати та розробляти відповідні технології культурного впливу з врахуванням гендерного компоненту з метою розв'язання існуючих проблем.

Тема 1.3. Гендерний підхід як метод підвищення ефективності роботи фахівців у сфері СКД

Освітній процес повинен бути спрямований на формування гендерно компетентної особистості шляхом уведення гендерних компетенцій до освітнього стандарту відповідного рівня освіти, які зумовлюють та характеризують її гендерну культуру.

Розглянути можливості гендерного підходу як методу підвищення ефективності роботи менеджерів, проаналізувавши основні напрямки роботи менеджерів і управлінців; розкрити цілі та технології здійснення гендерно-чутливого стилю керівництва.; засвоїти зміст гендерної освіти та гендерні аспекти підвищення якості роботи управлінського персоналу.

Розкрити сутність дії фактору статі в соціально-культурній діяльності, ознайомити майбутніх фахіців з основами гендерних знань і статевої диференціації в контексті розгляду сутності і призначення соціально-культурної діяльності (СКД), її теоретичних засад та практичної реалізації в нових суспільних умовах.

Розділ 2. ГЕНДЕРНА ЕКСПЕРТИЗА ЯК МЕТОД ВПРОВАДЖЕННЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ У СФЕРУ СКД

Тема 2.1. Гендерний аналіз як інструмент гендерної експертної оцінки

Розглянути основні засади методу гендерного аналізу як основи гендерної експертної оцінки, вивчити особливості соціальної моделі гендерного аналізу та на підставі розгляду гендерного аналізу нерівності в освіті розкрити деякі проблеми і механізм гендерного аналізу в цій сфері. Представити метод соціальної експертизи як компонент управління розвитком регіону

Вивчити особливості існуючих моделей гендерного аналізу, розглянути більш детально його концептуальні складові. Вивчити міжнародний досвід з організації діяльності у сфері міжкультурної взаємодії, засвоїти загальнонаукові принципи гендерного аналізу та принципи гендерної експертизи розвитку, Представити досвід методу гендерної експертної оцінки НДЦГО, зокрема в сфері освіти.

Тема 2.2. Практична модель гендерної експертизи в СКД

Представити метод експертизи як компонент управління розвитком СКД. Розглянути особливості гендерно-диференційного підходу в системі міжкультурної комунікації та практичній культурній роботі з різними проблемами й групами населення з числа чоловіків і жінок.

Шляхом опанування основних засад методики гендерної експертизи засвоїти алгоритм дій і проведення експертної оцінки під час навчального процесу і міжкультурної взаємодії, наголошуючи на ролі у цьому гендерних стереотипів як одиниці контент-аналізу. Опанувати механізм розробки індикаторів в стилі «участі», тобто вони повинні стосуватися положення усіх основних учасників досліджуваних інститутів, процесів, проектів та ін.

Тема 2.3. Гендерний аналіз у народних прислів'ях, фольклорі та казках як чинників ґендерно-диференційованої соціалізації

. Розглянути особливості ґендерного аналізу чинників ґендерно-диференційованої соціалізації. Виявити соціальні наслідки ґендерно диференційованої соціалізації. Висвітлити ЗМІ як потужний інститут соціалізації дитини. Роль прецедентних висловів і прецедентних імен у медіа текстах.

Зважаючи на те, що література для дошкільнят є впливовим чинником ґендерної соціалізації, дитячі книжечки виступають релевантним об'єктом для емпіричного дослідження. Шляхом виявлення сексизму у народних прислів'ях, фольклорі та казках засвоїти алгоритм дій і проведення експертної оцінки. Розробити індикатори в стилі «участі» . Розкрити роль

гендерних стереотипів як одиниці контент-аналізу. Гендерний аналіз у народних прислів'ях, фольклорі та казках.

Тема 2.4. Гендерний аналіз візуальних репрезентацій, художньої літератури і текстового матеріалу, присвяченого гендерним проблемам

Метод гендерного аналізу педагогічних і літературних текстів побудований на виділенні двох основних гендерних груп – жінок і чоловіків. Він здійснюється за допомогою таких теоретичних підходів та категорій гендерних знань, як: гендер як соціокультурний конструкт, гендерна рівність, гендерні відмінності, гендерні ролі, рівність прав і можливостей статей та ін. Використовуючи понятійно-категоріальний апарат гендерної теорії під час гендерного аналізу, ми можемо прослідити в художніх текстах різних історичних епох прояви дискримінації і сексизму, виявити певні фактори стратифікації суспільства, рівень забезпечення рівних прав і можливостей чоловіків і жінок у різних сферах їх життєдіяльності та ін.

Основним завданням використання даної методики на прикладі текстового матеріалу виступає необхідність навчити фахівців СКД аналізувати і деконструювати будь-які різні тексти (мас-медійні, художні, навчальні та ін.) з метою бачити за зовнішньою формою глибокий внутрішній зміст. Однією з переваг використання методу гендерного аналізу є те, що за своєю суттю він являє собою активний метод навчання. А для трансформації традиційно-патріархатних, стереотипних гендерних уявлень в егалітарні. традиційних методів навчання недостатньо. Задача тренування навичок критичного аналізу текстів,

7.2.Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.	Самост.р		Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.	Самост. робота
Розділ 1. ГЕНДЕРНИЙ ПІДХІД ЯК МЕТОД ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ РОБОТИ В СФЕРІ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ												
Тема 1.1. Забезпечення рівності статей в системі соціально-правового захисту і культурної політики України	**14**	**2**	**2**			**10**						

Тема 1.2. Основні поняття і задачі гендерного підходу в соціокультурній діяльності	**14**	**2**	**2**			**10**						
Тема 1.3. Гендерний підхід як метод підвищення ефективності роботи фахівців у сфері СКД	**14**	**2**	**2**			**10**						
Розділ 2. ГЕНДЕРНА ЕКСПЕРТИЗА ЯК МЕТОД ВПРОВАДЖЕННЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ У СФЕРУ СКД												
Тема 2.1. Гендерний аналіз як інструмент гендерної експертної оцінки	**14**	**2**	**2**			**10**						
Тема 2.2. Практична модель гендерної експертизи в СКД	**14**	**2**	**2**			**10**						
Тема 2.3. Гендерний аналіз у народних прислів'ях, фольклорі та казках як чинників ґендерно-диференційованої соціалізації	**16**	**2**	**4**			**10**						
Тема 2.4. Гендерний аналіз візуальних репрезентацій, художньої літератури і текстового матеріалу, присвяченого гендерним проблемам	**17**	**2**	**4**			**11**						
Усього годин	**105**	**14**	**18**		**2**	**71**						

Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Забезпечення рівності статей в системі соціально-правового захисту і культурної політики України 1. Гендерний підхід і права людини 2. Гендерна політика як складова соціально-правової і культурної політики 3. Нормативно-правові документи міжнародного характеру спрямовані на впровадження гендерного рівноправ'я в	2	

	усіх країнах		
2	Основні поняття і задачі гендерного підходу в соціокультурній діяльності 1. Основні поняття гендерного підходу в соціокультурній діяльності Теорія гендерної схеми. 2. Завдання гендерних досліджень в соціальній і культурній політиці. 3. Гендерно-диференційний підхід, гендерно-чутлива соціокультурна діяльність.	2	
3.	Гендерний підхід як метод підвищення ефективності роботи фахівців у сфері СКД 1. Основні напрямки роботи менеджерів і управлінців. 2. Цілі та технології здійснення гендерно-чутливого стилю керівництва. 3. Гендерна освіта та гендерні аспекти підвищення якості роботи фахівців у сфері СКД.	2	
4.	Гендерний аналіз як інструмент гендерної експертної оцінки 1. Гендерний аналіз соціальн-правової сфери. 2. Загальнонаукові принципи гендерного аналізу та принципи гендерної експертизи програм розвитку. Концептуальні моделі гендерного аналізу МОП. 3. Гендерний підхід в оцінці соціальних програм та проектів. 4. Метод гендерної експертної оцінки НДЦГО, зокрема в сфері освіти	2	
5.	Практична модель гендерної експертизи в СКД 1. Метод експертизи як компонент управління розвитком СКД. 2. Об'єкти експертної оцінки в контексті міжкультурної взаємодії. 3. Гендерний індикатор у сфері СКД.	2	
6.	Гендерний аналіз у народних	4	

	прислів'ях, фольклорі та казках як чинників ґендерно-диференційованої соціалізації 1. Особливості ґендерного аналізу чинників ґендерно-диференційованої соціалізації. 2. ЗМІ як потужний інститут соціалізації дитини. 3. Гендерний аналіз у народних прислів'ях, фольклорі та казках 4. Гендерний аналіз дитячої літератури.		
7.	Гендерний аналіз візуальних репрезентацій, художньої літератури і текстового матеріалу, присвяченого гендерним проблемам 1.Боротьба зі стереотипами як ознака гендерної культури фахівця. Задача подолання сексизму в мові. 2.Використання методики гендерного аналізу текстового матеріалу як активного методу навчання фахівців СКД. 3.Гендерна інтерпретація художніх творів. Специфіка образу жінок в класичній і сучасній літературі. 4.Соціокультурний зміст візуальних репрезентацій ґендерних відносин.	4	
Разом		18	

7. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Булатова Л. О. Гендерна педагогіка. Практикум [Текст] : навчально-методичний посібник для студ. педагогічних спеціальностей вищих навч. закладів / Л. О. Булатова ; МОН України, Сумський держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. – 2-ге вид. – Суми : [СумДПУ ім. А. С. Макаренка], 2015. – 148 с.
2. Гендер для медій. Підручник із гендерної теорії для журналістики та інших соціогуманітарних спеціальностей / За редакцією Марії Маєрчик (голова редколегії), Ольги Плахотнік, Галини Ярманової. – Київ: Критика, 2013. – 218 с.

3. Луценко О.А. Методологія Гендерного аналізу освіти. Методика гендерної експертизи // Гендерна педагогіка: навчальний посібник/ За заг. ред. О.А. Луценко. Суми: ФОП Цьома .П., 2018. С.34-38.
4. Гендерна педагогіка: Хрестоматія / переклад з анг. В. Гайденко, А. Предборської; за ред. В. Гайденко. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2006. – 313 с.
5. Ґендерні дослідження: прикладні аспекти : монографія / за наук. ред. Кравця В. П. Тернопіль : навчальна книга. Богдан, 2013.
6. Гендерні стандарти сучасної освіти : [збірка рекомендацій] / [ред. група Л. С. Кобелянська, І. Р. Гуцуляк, М. Я. Ябченко]. – Частина 1. – Київ, 2010. – 328 с.
7. Гендерні стандарти сучасної освіти: [збірка рекомендацій] / [ред. група Л. С. Кобелянська, І. Р. Гуцуляк, М. Я. Ябченко]. – Частина 2. – Київ, 2011. –260 с.
8. Голованова Т. П. Теорія і практика формування гендерної рівності студентської молоді : монографія / Т.П. Голованова. – Запоріжжя : ЗНУ, 2007. – 336 с.
9. Грицай І. О. Гендерна експертиза у механізмі забезпечення принципу гендерної рівності //Механізм забезпечення принципу гендерної рівності: теорія та практика: монографія. — К.: «Хай-Тек Прес», 2018.— 560 с. С.330-359.
10. Дороніна Т. О. Теоретико-методологічні засади гендерної освіти та виховання учнівської молоді : [монографія] / Т. О. Дороніна. – Кривий Ріг : Видавничий дім, 2011. – 331 с.
11. Кікінежді О. М., Говорун Т. В., Шульга І. М. Ґендерне виховання дошкільнят : навчально-методичний посібник / О. М. Кікінежді, Т. В. Говорун, І. М. Шульга ; [2-е вид., доп., переробл.]. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2015. – 192 с.
12. Кікінежді О.М., Кізь О.Б. Формування гендерної культури молоді: науково-методичні матеріали до тренінгової програми. Навчальний посібник. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2006. – 160 с
13. Кравець В.П. Гендерна педагогіка: Навч. посібник. – Тернопіль: Джура, 2003. – 416 с.
14. Кравець В.П., Кікінежді О.М. Педагогіка та психологія: гендерний аспект: Навчальний посібник. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2004. – 124 с.
15. Луценко О.А. Гендерна педагогіка // Хрестоматія навчальних програм з проблем гендерного розвитку. – К.: ПЦ „Фоліант”, 2004. – С.45-105.
16. Луценко О. А., Павлущенко Н. М. Гендерна абетка для педагогів : [методичні рекомендації для вчителів щодо реалізації гендерної

складової в навчально-виховному процесі початкової школи] / О. А. Луценко, Н. М. Павлущенко. – Суми : СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2010. – 52 с.

17. Луценко О. А., Приходько А. В. Гендерна педагогіка і психологія: навчально-методичний комплекс. – Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2017. – 214 с.
18. Основи теорії гендеру: Навчальний посібник. – К.: "К.І.С.", 2004. – 536 с.
19. Проблеми ґендерної рівності в галузі культури та мистецтва. Київ, 2020. - Work.ua (2020): Режим доступу: https://www.work.ua/jobs-kyiv-culture-music-showbiz/?advs=1&page=4&-job-list&category=7#3724162
20. Формування у молоді гендерно-відповідальної поведінки (на прикладі українських ВНЗ) : навчальний посібник /за заг. ред. Н. Світайло. – Суми: Видавництво РА «Хорошие люди», 2013. – 209 с.
21. Харченко С. Гендерна освіта і виховання студентської молоді в процесі соціалізації: теорія та практика: монографія / С.Я. Харченко, С.М. Гришак, Н.С. Шабаєва; Держ. закл. «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка». – Луганськ: Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2013. – 291с.
22. Хрестоматія навчальних програм з проблем гендерного розвитку. – К.: ПЦ „Фоліант", 2004. – С.45-105.
23. Цокур О., Іванова І. Педагогічна професія та ґендер. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://osvita.ua/school/upbring/1696
24. Ярошенко А., Семигіна Т. Розділ 3**.** Застосування ґендерного інструментарію та ґендерного аналізу // Ґендерна компетентність у соціальній роботі: Як інвестувати феміністичні погляди у ґендерно трансформаційну практику: монографія. Даллас, США: Primedia e-Launch LLC, 2022. 215 с.С.49-71.

Додаткові:

1. Луценко О.А. Гендерний аналіз як підхід і метод у професійній підготовці майбутніх соціальних педагогів // Полякова О.М. Методика викладання соціально-педагогічних дисциплін: навч.-метод. посіб. / [Полякова О.М., Сбруєва А.А., Луценко О.А., та ін.] ; за заг. ред. О.М. Полякової. – Суми: Вид-во СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2013. – С. 114-187.
2. Вправа «Боротьба зі стереотипами» // Кікінежді О.М., Кізь О.Б. Формування гендерної культури молоді: науково-методичні матеріали до тренінгової програми. Навчальний посібник. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2006. – С.43-45.(Аналіз варіантів відомих казок)

3. Гендер для медій. Підручник із гендерної теорії для журналістики та інших соціогуманітарних спеціальностей / За редакцією Марії Маєрчик (голова редколегії), Ольги Плахотнік, Галини Ярманової. – Київ: Критика, 2013. – 217 с. - Розділ 5. Гендерована робота: як ринок праці та хатня робота конструюють гендер. – С.77- 96.
4. Луценко О. А., Приходько А. В. Гендерна педагогіка і психологія: навчально-методичний комплекс. – Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2017. – 214 с.
5. Основи ґендерного аналізу в дисциплінах соціогуманітарного циклу. Методичні рекомендації / Малес Л. В. К. : Златограф, 2004. 26 с.